

Fenntarthatósági témahét kutatás 2025

Kutatási jelentés

Budapest, 2025. május

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
A kutatásról	5
A minta összetétele.....	7
Természetkapcsolat	10
Klímaváltozás	12
Környezetvédelem	20
Fenntarthatósági Témahét.....	23

Vezetői összefoglaló

Az általános iskolák felső tagozatos tanulói és a középiskolások körében a 2025-ös Fenntarthatósági Témahét kapcsán végzett kérdőíves kutatás legfontosabb megállapításai a következők:

- A 2024-as hasonló kutatáshoz képest idén alacsonyabb volt az online kérdőív kitöltőinek száma, de a többeszes kitöltői létszám így is kiváló lehetőséget ad a résztvevők véleményeinek, attitűdjeinek vizsgálatára.
- A válaszadók nagy többsége magyarországi, ugyanakkor tavalyhoz képest emelkedett a külföldi (jellemzően erdélyi, felvidéki) kitöltők aránya.
- A mintába került tanulók 64 százaléka vett részt az idei Fenntarthatósági Témahéten. Ez az arány valamivel magasabb a tavalyinál.
- A diákok többsége alapvetően pozitív kapcsolatban áll a természettel: a válaszadók legnagyobb része közepes vagy annál erősebb azonosulást mutatott az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó skálán.
- A Fenntarthatósági Témahéten részt vevő fiatalok szignifikánsan több időt töltenek zöldkörnyezetben, mint nem résztvevő társaik, és gyakrabban vesznek részt természethez kapcsolódó iskolai programokon is – például szabadtéri tanórákon vagy környezetvédelmi tevékenységekben. Azaz különösen azon iskolák tanulói vesznek részt a Fenntarthatósági Témahéten, ahol a környezettudatosságra nevelés eleve erősebben megjelenik az oktatás mind gyakorlati, mind elméleti részében.
- A fiatalok döntő többsége elfogadja a klímaváltozás tényét, és tisztában van annak jövőbeli következményeivel, ugyanakkor a saját cselekvőképességbe vetett hit korlátozott.
- A klímaváltozás által a tanulókból kiváltott leggyakoribb érzelmi reakció a tehetetlenség, a félelem és az aggodalom. A „tettrekészség” ezzel szemben csupán kevesekben jelenik meg domináns érzésként.
- A tettrekészség hiányát egyaránt okozhatja a tehetetlenség érzése, egy megalapozatlan optimizmus és az egyéni felelősség érzetének hiánya is.
- A klímaváltozással kapcsolatos egyéni cselekvés lehetőségére vonatkozó, több kérdés alapján is megnyilvánuló szkepticizmus azt mutatja, hogy minden bizonnyal nagyobb súlyt

érdemes fektetni a jövőben az egyéni felelőség és az egyéni cselekvés lehetőségeinek tudatosításra.

- A Fenntarthatósági Témahéten résztvevő fiatalok körében ezek a negatív érzések valamelyest erőteljesebben jelen vannak, ugyanakkor ez a csoport kissé nagyobb arányban érzi magát cselekvőképesnek és bizakodónak is. Ez arra utalhat, hogy az informáltabb és tudatosabb diákok jobban átlátják a problémák súlyosságát, ennek ellenére nem veszítik el teljesen a hitüket a változás lehetőségében.
- A tanulók körülbelül fele fontosnak tartja, hogy megbízható ismeretekkel rendelkezzen a fenntarthatósággal kapcsolatban, de csupán egynegyedük érzi úgy, hogy valóban tájékozott.
- A válaszadók elsősorban az internetes csatornákból tájékozódnak, az iskola e tekintetben a második legfontosabb információforrás.
- A válaszok alapján megállapítható, hogy a tanulók többségének véleménye szerint is erősíthető még az iskolák jelenlegi szerepvállalása a klímaváltozással kapcsolatos ismeretátadásban. Csupán minden harmadik diák érzi úgy, hogy elegendő ismeretet kap az iskolában a klímaváltozás témájában. A tananyag korszerűsége és mennyisége szintén kérdéses, a válaszadók több mint 40 százaléka szerint több és jobb tananyagra lenne szükség.
- A Fenntarthatósági Témahét továbbra is pozitív visszhangot vált ki a diákok körében, különösen azok esetében, akik már több alkalommal vettek részt rajta. Ugyanakkor megfigyelhető egy évről évre lassan enyhülő lelkesedés, ami a programok megítélésének és az ismeretátadás hasznosságának csökkenő értékelésében is tükröződik.
- A Témahét által közvetített ismeretek közül a zöld energiaforrások és a hulladékgazdálkodás volt a két legemlékezetesebb és legtöbb új információt hozó témakör a tanulók számára. A mesterséges intelligencia, mint a Témahét egyik kiemelt témája, kevésbé bizonyult hasznosnak számukra, és/vagy kevésbé tudta megragadni a célcsoport figyelmét.

A kutatásról

A korábbi évekhez hasonlóan 2025-ben is online kérdőíves kutatást végeztünk a Fenntarthatósági Témahéthez kapcsolódóan általános és középiskolások, valamint a középfokú szakképzésben tanuló fiatalok körében a fenntarthatósággal kapcsolatos véleményekről, attitűdökről. A 10. Fenntarthatósági Témahét 2025. április 7. és 11. között került megrendezésre. A Témahét visszatérő témái (hulladék, tudatos fogyasztói magatartás és fogyasztóvédelem) mellett a 2025-ös év kiemelt témái a talaj és biodiverzitás, a zöldenergia-források és a mesterséges intelligencia voltak. A kutatás az Alapértékek Nonprofit Kft. (Fenntarthatósági Témahét szervezője) szervezésében, az UNICEF Magyar Bizottság Alapítvánnyal partnerségben, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Ember–Környezet Tranzakció Intézete koordinálásával és szakmai vezetésével, valamint a Debreceni, a Pannon, a Széchenyi István Egyetem, a Selye János Egyetem, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Forsense szakmai támogatásával zajlott. Az adatfelvételt a Forsense végezte.

A 2025. évi diák kérdőív 2025. április 7. és május 17. között volt elérhető, egységes linken keresztül. A kutatás népszerűsítése két fő szervező partner – a Fenntarthatósági Témahét és az UNICEF Magyarország – közreműködésével valósult meg, elsősorban hírlevelek, közösségimédia-posztok, események és honlapfelületek révén. A Témahét keretében két hírlevél (ápr. 3. és 25.), két Facebook-bejegyzés (ápr. 7. és 28.), valamint a különböző rendezvények és a program hivatalos honlapja is segítette a kérdőív elérését. Emellett egy rövid videó/webinárium is készült, amely kifejezetten a kutatás céljait és gyakorlati tudnivalóit mutatta be. Ez a Témahét honlapján és YouTube csatornáján került megosztásra. Az UNICEF Magyarország a KlímaHősök konferencián (ápr. 9., Budapest, Akvárium Klub), saját közösségi média felületein (TikTok, Facebook, Instagram), valamint egy célzott TikTok-kampányban is népszerűsítette a kérdőívet. A külhoni – erdélyi és felvidéki – diákok elérését a kutatásban részt vevő partnerkutatók segítették elő személyes és szakmai csatornáikon keresztül.

A kutatási időszakon belül összesen **6040 fő** töltötte ki a kérdőívet. Ez elmarad a tavalyi kitöltői létszámtól, amiben feltehetőleg szerepet játszik az, hogy idén nem volt lehetőség a kérdőív linkjének a Kréta-rendszeren keresztül történő terjesztésére. Emellett az alacsonyabb részvételi adatok azzal is magyarázhatók, hogy idén nem zajlott a Témahét adatfelvételével

párhuzamosan a GyűjtsVelem kampányhoz kapcsolódó reprezentatív hatásvizsgálat. Ezzel együtt a kitöltői létszám kifejezetten magasnak mondható.

Több adattisztítási lépés után jutottunk el a válaszadóknak azon mintájához, akik az elemzés alapját képezték. Ezek a következők voltak:

A kitöltést megkezdők közül 154 fő nem járult hozzá az adatfelhasználási nyilatkozathoz, így az ő válaszaikat ki kellett zárni. További 1 fő ugyan hozzájárult az adatkezeléshez, de azután egyetlen érdemi kérdésre sem válaszolva jutott el a kérdőív végéig, értelemszerűen őt sem tudtuk figyelembe venni az elemzés során.

Mivel jelen elemzésünk a tanulók válaszaira koncentrál, figyelmen kívül hagytuk azokat a válaszadókat, akik az életkori kérdésre azt válaszolták, hogy 22 évesek, vagy idősebbek (133 fő).

Ezen túl figyelmen kívül hagytuk az elemzés során azokat a válaszadókat is, akik a súlyozás és az elemzés során alapvető fontosságú, a kérdezett nemére és életkorára, a lakóhely településtípusára, valamint az iskola típusára vonatkozó kérdések közül legalább egyre nem válaszoltak (26 fő).

Ezután a kitöltési idő megoszlása, valamint a kérdőív hossza alapján kizártuk az elemzésből azokat is, akik öt percnél kevesebb időt töltöttek a kérdőív kitöltésével (223 fő), mert megítélésünk szerint ilyen rövid idő alatt nem lehetett tisztességesen végigolvasni minden kérdést és válaszlehetőséget, és megfontolt válaszokat adni.

Ezen adattisztítási lépések után összességében **5503 válaszadó** képezi azt a mintát, amely jelen elemzésünk alapjául szolgál. Méretét tekintve ez a minta kiválónak tekinthető. Amennyiben reprezentatívnak tekinthetnék a kiválasztási eljárás alapján, úgy a számítások során elkövetett becslési hiba 95 százalékos valószínűséggel nem haladná meg az 1,3 százalékpontot.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is meg kell megjegyeznünk, hogy bár a kutatás egyfajta teljeskörűséget célzott meg, és a minta is kifejezetten nagynak mondható, de a mind az iskolák, mind a diákok szintjén megjelenő önszelekció miatt a kitöltők mintája nem tekinthető reprezentatívnak. Ezzel együtt, különösen nagy méreténél fogva, fontos összefüggésekre lehet

rámutatni a kitöltők válaszai alapján, számos társadalmi csoport összehasonlítását teszi lehetővé az adattisztítás utáni minta is.

A kitöltők 83 százaléka magyarországi települést adott meg állandó lakhelyül, 11 százalék románait, 5 százalék szlovákiait, 1 százalék pedig más országbelit. A minta eltérését a tanulók teljes sokaságának megoszlásától egy többszemponútú súlyozással korrigáltuk a magyarországi kitöltők (4570 fő) esetében. Ez az eljárás ugyan nem tudja garantálni a teljes reprezentativitást, de a válaszadók összetételének a teljes sokasághoz történő illesztését bizonyos szempontok szerint igen. A súlyozás során négy szempontot vettünk figyelembe: a 2022-es népszámlálás adatai szerinti eloszlást a *nemre, korcsoportra*¹ és az iskola típusára.

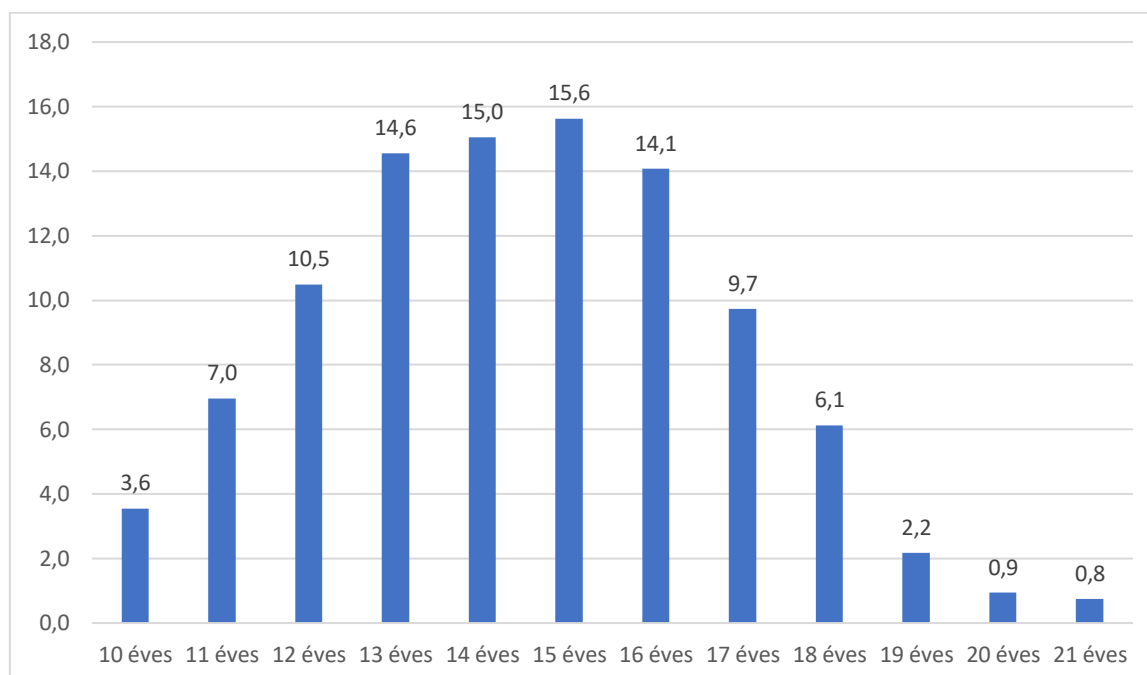
A külföldi lakcímmel rendelkezők esetében nem volt lehetőségünk súlyozás alkalmazására.

Az alábbiakban először a minta összetételét ismertetjük, majd pedig a kutatás eredményeit. Ennek során a válaszok leíró elemzésére helyezzük a hangsúlyt.

A minta összetétele

A válaszadók életkora 10 és 21 év közötti, átlaga 14,79 év (súlyozatlanul 14,49 év), ami a megegyezik az egy évvel korábbi kutatás átlagértékével. A legtöbben a 13-16 éves korosztályból kerültek ki. (1. ábra) A válaszadók 50,2 százaléka volt lány, 49,8 százaléka fiú (súlyozatlanul: 54,3 ill. 45,7 százalék).

¹ A 2022-es népszámlálás a tanulóira vonatkozóan a következő korcsoportokat tartalmazta: 10-14 éves, 15-19 éves, 20-24 éves. Utóbbi kategóriának csak egy részét teszik ki a mintánkban található 20-21 évesek. Azt feltételezve, hogy a korcsoporton belül nagyobb súllyal szerepelnek a fiatalabbak, a népszámlálás 20-24 éves korcsoportra megadott létszámának a felével számoltunk a 20-21 évesekre vonatkozóan.

1. ábra: A súlyozott minta összetétele kor megoszlás szerint (%)

A minta magyarországi része igen heterogén a megkérdezettek állandó lakhelyét tekintve: Magyarország 3155 települése közül 969-ről érkezett legalább egy kitöltés, ez 407-tel kevesebb, mint egy évvel korábban. Ahogy korábban említettük, a kitöltők 83 százaléka magyarországi települést adott meg állandó lakhelyül (ez 10 százalékponttal alacsonyabb, mint egy évvel korábban), míg 11 százalék romániai, 5 százalék szlovákiai, 1 százalék pedig más országbeli.

A magyarországi kitöltők mintegy 15 százaléka Budapesten, 19 százaléka megyei jogú városban, 34 százaléka egyéb városban, 32 százaléka pedig községben lakik. A súlyozásnak köszönhetően ezek az arányok megegyeznek a teljes célcsoport településtípus szerinti arányaival, valamint a tavalyi kutatás mintájának a megoszlásával is. A vidéki városok közül tavalyhoz hasonlóan Debrecenből érkezett a legtöbb kitöltés (3,5 százalék), amelyet idén Dunaújváros (2,7 százalék) Lajosmizse (2,2 százalék) és Zalaegerszeg (2,1 százalék) követett.

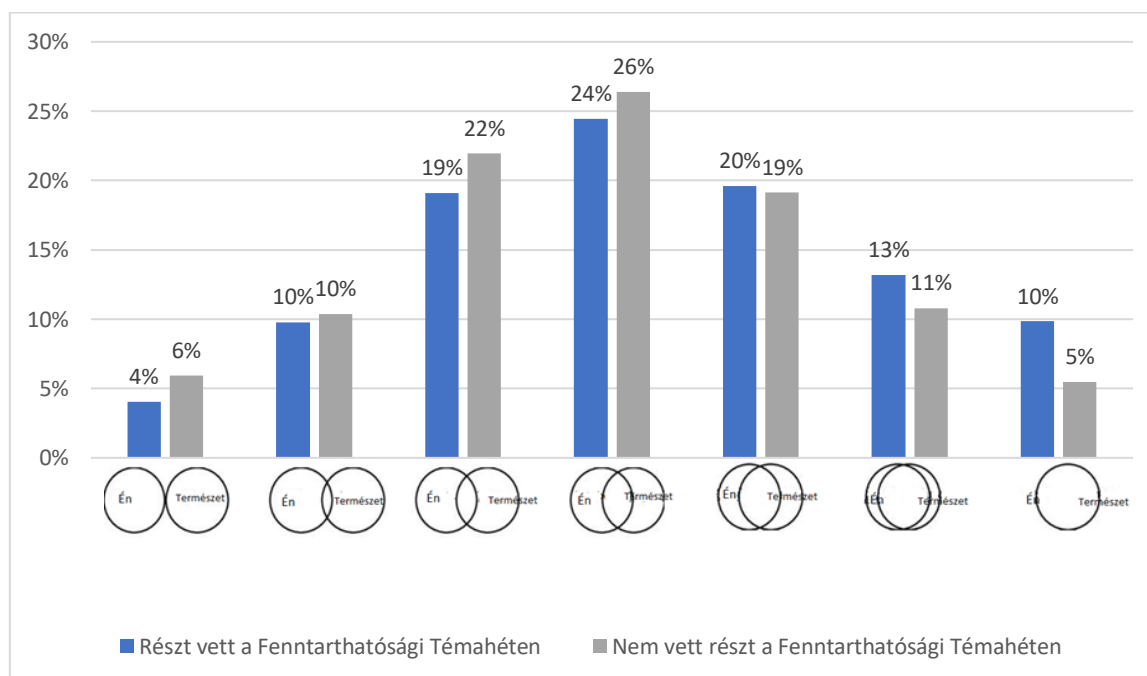
A súlyozott minta tagjainak 47 százaléka általános iskolás, 41 százaléka gimnazista, míg 11 százaléka szakképzésben vesz részt.

A válaszok kiértékelése szempontjából fontos információ, hogy a minta **64 százalék vett részt az idei Fenntarthatósági Témahétén**. Ez az arány valamivel magasabb a tavalyinál, amikor a kitöltők 60 százaléka vett részt a Témahétén.

Természetkapcsolat

Immár visszatérő eleme a Fenntarthatósági Témahéttel kapcsolatos felmérésnek az egyén és a természet viszonyának grafikus ábrák segítségével történő vizsgálata. Az 1. ábrán látható lehetőségeket egy hétfokú skálaként is felfoghatjuk. Ezek közül az ábrán látható módon a negyedik (középső, 25 százalék), valamint ennek két szomszédja, a harmadik (20 százalék) és az ötödik opció (19 százalék) kapta a legtöbb kiválasztást a kérdőív kitöltőitől. Tehát a kérdezettek kb. kétharmada közepes távolságra érzi magát a természettől. Ezzel szemben 8 százalék érzi magát teljesen azonosnak a természettel, 5 százalék pedig nem lát semmilyen közös pontot saját maga és a természet között. Akik részt vettek az áprilisi Témahéten, azok összesen 8 százalékponttal nagyobb arányban választották az egyén és a természet közötti legszorosabb azonosságot mutató három opció valamelyikét, mint akik nem vettek részt rajta (2. ábra).

2. ábra: "Jelöld be azt az ábrát, amelyik a legjobban jellemzi a kapcsolatodat a természettel! Hogyan kapcsolódsz a természettel" (%)

A válaszadók saját állításuk szerint egy szokásos hétköznapon átlagosan 2 óra 10 percet töltenek zöldkörnyezetben (parkban, erdőben, mezőn, vízparton, zöld iskolaudvaron), egy átlagos hétvégi napon pedig 2¾ órát. Mindössze 2 ill. 3 százalék nem tölt semennyi időt a zöldben egy átlagos hétköznap ill. hétvégi napon.

A faluhelyen élők – nem meglepően – szignifikánsan több időt töltenek zöldben, mint a városiak, bár az eltérés nem kifejezetten jelentős (hétköznap kb. 21 perccel, hétvégén kb. 13 perccel, avagy 16 ill. 8 százalékkal töltenek több időt a zöldben, akik falun élnek). Valamivel nagyobb a különbség a Témahét résztvevői és a többi kitöltő között: előbbiek átlagosan 27 perccel több időt töltenek zöld környezetben egy átlagos napon.

Egy kérdőívkitöltő az idei évben átlagosan közel négyszer (vagyis közel havonta egyszer) volt a természetben kirándulni. A tényleges átlag ennél valamivel magasabb is lehet, mivel a leggyakoribb („Nyolc vagy több alkalommal”) választ a kitöltők közel ötöde (19 százaléka) adta, ezt az átlagszámítás során 8-as értékkel vettük figyelembe. A lakóhely településtípusa ez esetben nem mutat jelentősebb eltéréseket, ugyanakkor a Témahét résztvevőinek átlagértéke 0,6 ponttal magasabb azokénál, akik nem vettek részt rajta, vagyis az előbbiek gyakrabban járnak kirándulni.

Hasonló átlagértéket mutat az a kérdés is, hogy a kérdezett hányszor vett részt 2025-ben az iskolájában olyan órán, amelyet a szabadban tartottak: a válaszok átlaga 3,1. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy kb. minden negyedik válaszadónak (26 százalék) még egyetlen ilyen tanórája sem volt idén. A Témahéten résztvevő diákok átlagosan 3,6 ilyen órán vettek már részt 2025-ben, míg aki nem voltak résztvevői az FTH-nak, azok csak átlagosan 2,4 alkalommal. Másképp megfogalmazva: azokban az iskolákban, ahol a diákok részt vettek az idei Fenntarthatósági Témahéten, ott kb. 50 százalékkal több volt idén a szabadban tartott órák száma, mint ahol nem vettek rész.

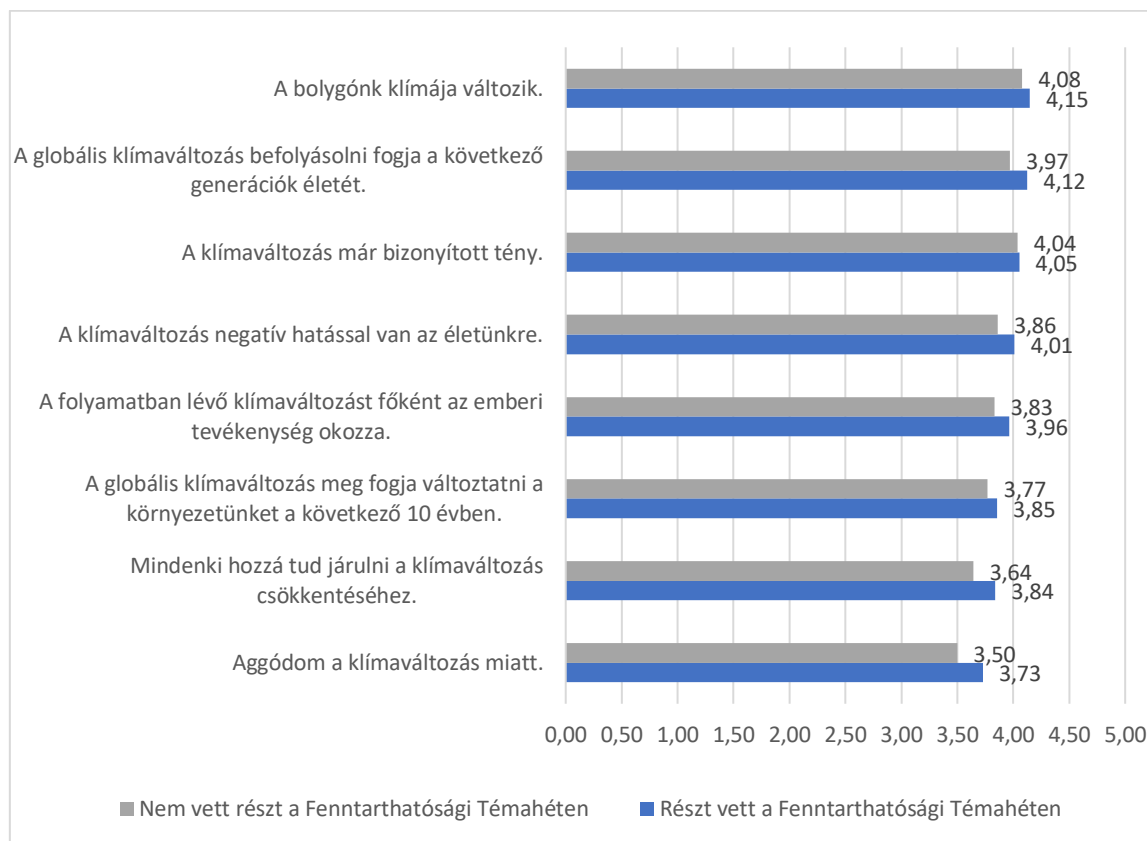
A válaszadó diákok több mint fele (56 százaléka) legalább havonta egyszer, ezen belül 21 százaléka pedig akár hetente többször is foglalkozik iskolai tevékenységek keretében környezetvédelemmel, a bolygónkat érintő környezeti problémákkal. Mindössze 8 százaléka nem foglalkozik soha ilyen témákkal az iskolában. A Témahét résztvevői ez esetben is nagyobb gyakoriságról számoltak be: 25 százalék foglalkozik környezetvédelemmel és a bolygónkat érintő környezeti problémákkal legalább hetente, 64 százalék pedig legalább havonta. Ezzel

szemben, akiknél nem volt idén FTH, azok közel 60 százaléka ritkábban, mint havonta, vagy soha nem foglalkozik az iskolában ilyen témákkal. Tehát kijelenthető, hogy különösen – de nem kizárólag – azon iskolák tanulói vesznek részt a Fenntarthatósági Témahéten, ahol a környezettudatosságra nevelés eleve erősebben megjelenik az oktatás mind gyakorlati, mind elméleti részében.

Klíímaváltozás

A klímaváltozással kapcsolatos vélemények feltárása érdekében nyolc állítást soroltunk fel a megkérdezetteknek, és arra kértük őket, mindegyikkel kapcsolatban egy ötfokú skála segítségével mondják meg, mennyire értenek egyet vele. Az osztályzatok átlagai alapján mindegyik kijelentéssel többen értenek egyet, mint ahányan nem. A legáltalánosabb egyetértés (átlag: 4,12) a klímaváltozás tényét övezi. A válaszadóknak mindössze 6 százaléka van kifejezetten klímaváltozás-tagadó állásponton. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy további 27 százaléka közepes pontszámot adott, kifejezve, hogy bizonytalan a kérdés megítélésében.

3. ábra: „Mennyire értesz egyet az éghajlatváltozással kapcsolatos alábbi megállapításokkal?” (1-5 skála, átlagértékek)

4-esnél magasabb átlagos értékelést kaptak továbbá az alábbi állítások:

„A globális klímaváltozás befolyásolni fogja a következő generációk életét.” (4,07)

„A klímaváltozás már bizonyított tény.” (4,05)

Az előbbi állítás magas egyetértési foka azt jelzi, hogy a fiatalokat foglalkoztatja a jövő kérdése a klímaváltozással összefüggésben. Utóbbié pedig azt, hogy a klímaváltozás tényével nem csak saját tapasztalataik alapján értenek egyet, hanem többnyire tudományosan is elfogadott tényként kezelik.

A legalacsonyabb átlagpontoszámot ez a két állítás kapta:

„Aggódom a klímaváltozás miatt.” (3,64)

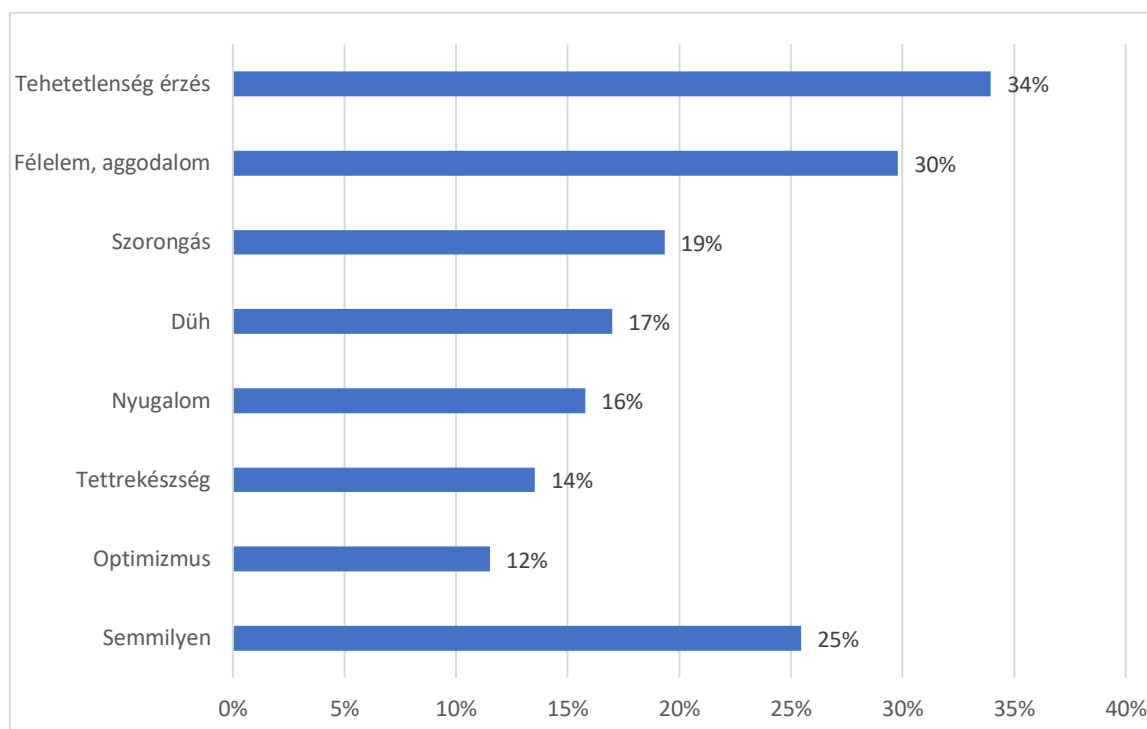
„Mindenki hozzá tud járulni a klímaváltozása csökkentéséhez.” (3,77)

A többség ezekkel az állításokkal is egyetért, ugyanakkor a klímaszorongás és az egyéni felelősségvállalás lehetőségének felismerése a többi állításhoz viszonyítva valamivel kevésbé jellemzi a válaszadó fiatalokat.

Az idei Fenntarthatósági Témahét résztvevői inkább kisebb, mint nagyobb mértékben, de mindegyik állítással jobban egyetértenek, mint akik nem vettek részt rajta. A legnagyobb eltérés a klímaszorongás vonatkozásában mutatkozik (3. ábra).

Az „éghajlatváltozás” fogalmához a kérdezettek nagy többsége (75 százalék) kapcsolt valamilyen érzést a kérdőívben felsoroltak közül, és ez az érzés leginkább negatív volt. A *tehetetlenség*, valamint a *félelem*, *aggodalom* a két leggyakoribb érzés, amellyel a kérdezettek azonosulnak, de a *szorongást* és a *dühöt* is többen jelölték meg, mint a semleges vagy pozitív érzéseket. Utóbbiak közül is figyelemre méltó, hogy a *tettrekészséget* mindössze 12 százalék említette. Ez is megerősíti azt a tapasztalatot, hogy a fiatalok egy jelentős része úgy gondolja, nincs lehetősége mit tenni a klímaváltozás és annak negatív hatásai ellen (4. ábra).

A Fenntarthatósági Témahét résztvevőit valamivel inkább jellemzik egyes negatív érzések (*félelem*, *szorongás*), mint a nem résztvevőket. Ugyanakkor ez a csoport kis mértékben *tettrekészebbnek* is mutatkozik a többiekénél.

4. ábra: „Milyen érzések vannak benned leginkább a klímaváltozással kapcsolatban?” (%)

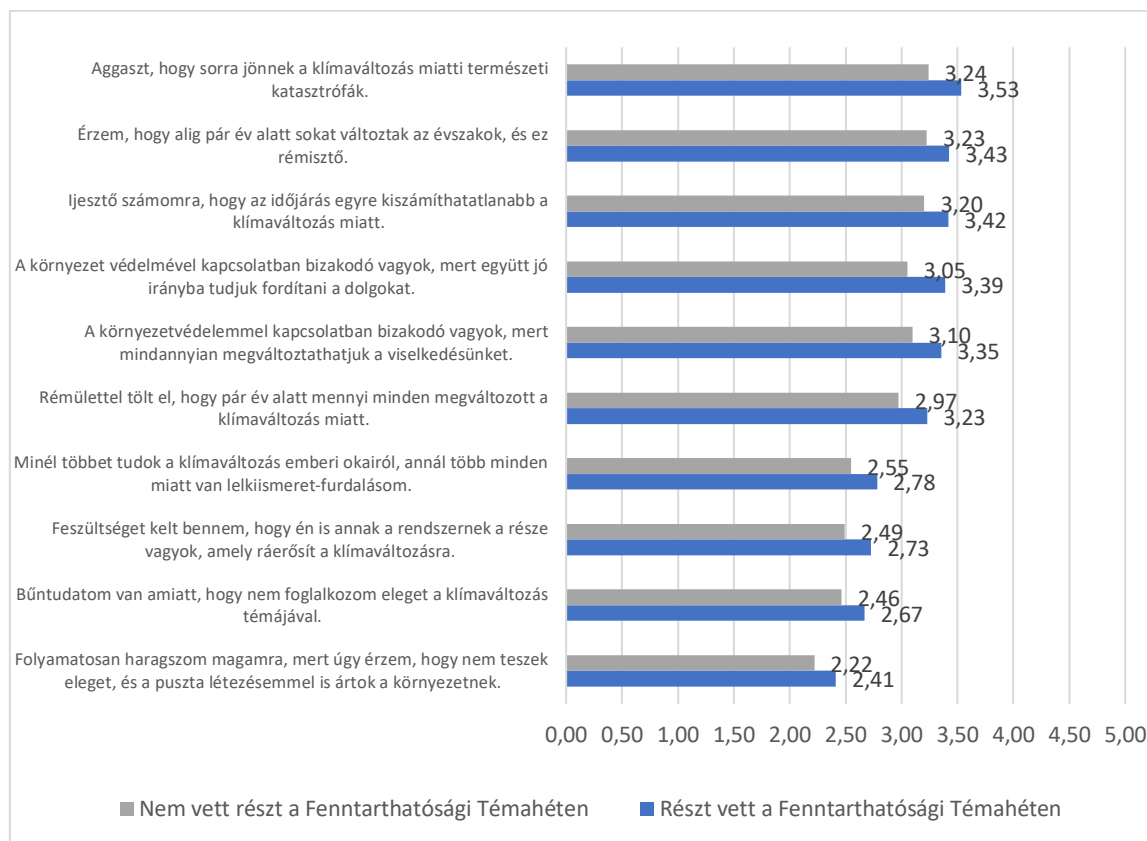
A fiatalok többsége rendszeresen észlel olyan időjárási jelenségeket (heves esőzések, extrém hőség, árvizek, szárazság), melyeket a klímaváltozásnak tulajdonít. Az erre vonatkozó kérdésre 56 százalék válaszolt úgy, hogy gyakran, vagy nagyon gyakran tapasztal ilyet, míg mindössze 4 százalék nem tapasztal ilyet soha. Ezzel együtt az éghajlatváltozás témája csak egy kisebbség számára van aktívan jelen gondolati szinten. A válaszadók 60 százaléka ritkán, további 18 százaléka pedig soha nem szokott gondolkodni a klímaváltozáson, s csupán 22 százaléka szokott rendszeresen, vagy szinte minden nap gondolni erre. És noha a fentiek alapján nem mondhatók optimistának a válaszadó tanulók az éghajlatváltozással kapcsolatban, a többség (57 százalék) szerint mégis legfeljebb mérsékelten fogja meghatározni a hétköznapijait ez a jelenség a következő 5-10 esztendőben. Nem elhanyagolható azok aránya sem (9 százalék), akik nem tudtak állást foglalni ebben a kérdésben. Úgy tűnik, a fiatalok körében jelen van egy bizonyos tapasztalattal-ellentétes bizakodás, ami gátja lehet a cselekvőkészségnek.

Kérdőívünkben egy, az öko-szorongást, az öko-bűntudatot és az öko-gyászt vizsgáló skálakon² alapuló kérdésblokk segítségével is vizsgáltuk a klímaváltozással kapcsolatos érzéseket. Az „aggasztó”, „rémisztő” és „ijesztő” szavakat tartalmazó, ezáltal a klímaszorongást tükröző állításokat tartják a leginkább jellemzőnek magukra nézve a tanulók. Ezeket két olyan állítás követi a sorban, amely a bizakodásra helyezi a hangsúlyt. Az öko-bűntudat jellemző a legkevésbé a válaszadókra, mindegyik ezzel kapcsolatos állítást többen látnak magukra nézve nem jellemzőnek, mint ahányan igen. Vagyis a tettekre készség korábbiakban tapasztalt hiányát nem csupán a tehetetlenség érzése és egy megalapozatlan optimizmus, hanem az egyéni felelősség érzetének hiánya is okozhatja.

A Fenntarthatósági Témahét résztvevői minden egyes állítással valamivel inkább azonosulnak, mint a nem résztvevők. A legjelentősebb eltérés ennél a kijelentésnél mutatkozott: „A környezetvédelemmel kapcsolatban bizakodó vagyok, mert mindannyian megváltoztathatjuk a viselkedésünket.” (0,34 pont). Tehát a témahetes tanulók nem csak jobban szoronganak és bűntudattal telibbek, hanem tettekre későbbiek is (5. ábra).

² Bővebben lásd: Cs. Ágoston et al. (2022): The psychological consequences of the ecological crisis: Three new questionnaires to assess eco-anxiety, eco-guilt, and ecological grief. *Climate Risk Management*, Vol. 37, 100441, <https://doi.org/10.1016/j.crm.2022.100441>.

5. ábra: „Mennyire értesz egyet az éghajlatváltozással kapcsolatos alábbi megállapításokkal?” (1-5 skála, átlagértékek)

A klímaváltozással kapcsolatos tehetetlenség érzésének elterjedtségét mutatja az is, hogy egy vonatkozó kérdés alapján csak a kérdezettek 31 százaléka adott 4-es vagy 5-ös osztályzatot az ötfokú skálán arra, hogy megítélése szerint mennyire tud hozzájárulni ahhoz, hogy csökkentsük a klímaváltozás hatásait. (1=egyáltalán nem, 5=teljes mértékben) Ugyanennyien adtak 1-es vagy 2-es osztályzatot, míg 38 százalék bizonytalanságát fejezi ki a közepes osztályzattal. A klímaváltozással kapcsolatos egyéni cselekvés lehetőségére vonatkozó széleskörű, több kérdés alapján is megnyilvánuló szkepticizmus azt mutatja, hogy a tudatosításra minden bizonnyal nagyobb súly érdemes fektetni a jövőben. Ennek fontosságát és lehetőségét támasztja alá az is, hogy a FTH-n résztvevő fiatalok 12 százalékponttal nagyobb arányban adtak 4-es vagy 5-ös osztályzatot, mint a nem résztvevők.

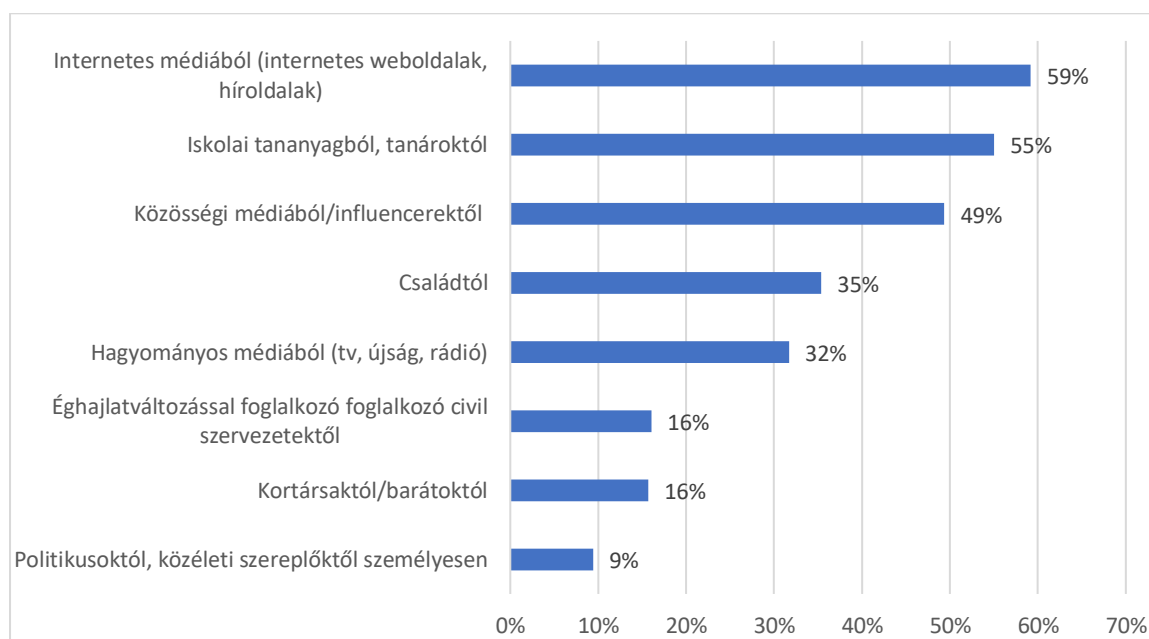
A kérdőívet kitöltők több mint fele kifejezetten fontosnak tartja, hogy megbízható információi legyenek a klímaváltozással és a fenntarthatósággal kapcsolatban, az ötfokú skálán 4-es vagy 5-ös osztályzattal jelezve ezen igényét. Mindössze 18 százalék adott közepesnél alacsonyabb

értékelést. Ugyanakkor az informáltsággal kapcsolatban a valóság kevésbé pozitív, mint a várakozások. A válaszadók alig egyharmada (23 százaléka) véli úgy, hogy teljes mértékben, vagy nagyon informált a klímaváltozással és a fenntarthatósággal kapcsolatban, míg 27 százaléka ellenkező állásponton van, 40 százalék pedig közepes osztályzatot adott. A Témahét résztvevői csak kis mértékben érzik magukat tájékozottabbnak a többiekénél, közülük 9 százalékponttal adtak többen 4-es vagy 5-ös értékelést, mint azok, akik nem vettek részt rajta idén.

Az éghajlatváltozással kapcsolatos leggyakoribb információforrás az internetes média, amit az iskola és a közösségi média követ. A sok témánál elsődleges forrásnak számító kortárs csoport a klímaváltozás esetében csak kevesek számára információforrás, csak kevés fiatal számára jelenik meg a téma baráti beszélgetésekben. A hagyományos média is csupán háromból egy tanuló számára szolgál információforrásként.

A Fenntarthatósági Témahét résztvevői nagyon hasonló arányban nevezték meg az egyes információforrásokat, mint a többiek. A legnagyobb eltérés az iskola esetében mutatható ki, ezt 10 százalékponttal nagyobb arányban jelölték be. A Témahéten résztvevő iskolák tehát a tanulók szerint is sokat tesznek az éghajlatváltozással kapcsolatos információ terjesztéséért (6. ábra).

6. ábra: „Honnan szerzed az ismereteidet/információidat a klímaváltozással kapcsolatban?” (%)

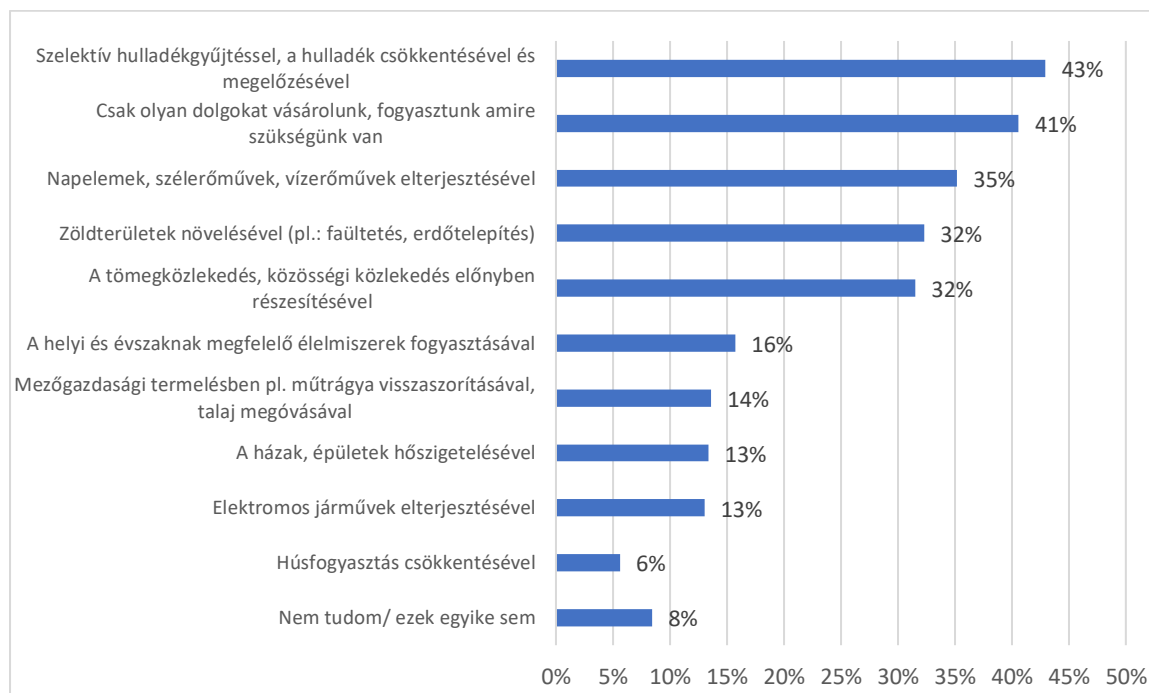

Az iskola szerepét külön kérdések segítségével is vizsgáltuk. A válaszadó tanulók mindössze valamivel több mint egyharmada (38 százaléka) gondolja teljes mértékben vagy inkább úgy, hogy az iskolában elég ismeretet biztosítanak számára a klímaváltozással kapcsolatban. 29 százaléka ezzel ellentétes állásponton van, 33 százaléka pedig közepes osztályzattal jelezte, hogy álláspontja az elégedettség és az elégedetlenség között helyezhető el. Az FTH-n résztvevő diákok 44 százaléka inkább elégedett az iskolában kapott információ mennyiségével, ez jóval magasabb az FTH-n nem résztvevők 25 százalékos elégedettségi arányánál, de az ő esetükben sem állíthatjuk, hogy a tanulók többsége kifejezetten elégedett volna.

A válaszadók 43 százaléka találja megfelelőnek a klímaváltozással kapcsolatosan az iskolában használt tananyagot. Közel ugyanennyi válaszadó (42 százalék) szerint szükség lenne több és/vagy korszerűbb tananyagra, 15 százalék szerint pedig a mostaninál kevesebb tananyag is elegendő volna. Az idei Fenntarthatósági Témahét résztvevőinek véleménye nem különbözik ebben a kérdésben a többiekétől. A diákok jelentős része tehát mind a klímaváltozással kapcsolatos tananyag mennyiségével, mind pedig annak minőségével szemben kritikus állásponton van.

Az egyéni felelősségérzet és a személyes befolyásolás lehetőségének a korábbiakban látott, viszonylag korlátozottan érzékelt szintje mellett különösen érdekes kérdés, milyen módokat látnak a tanulók a klímaváltozás hatásainak hatékony csökkentésére. Beszédes, hogy a felsorolt tíz opció közül egyiket sem jelölte meg a válaszadók többsége. A legfeljebb három lehetséges válasz alapján a szelektív hulladékgyűjtést, a tudatos és önmérséklő vásárlást, valamint a megújuló energiaforrások elterjesztését említették a legtöbben. Figyelemre méltó, hogy az első két helyen olyan tevékenységek szerepelnek, melyeket egy gyerek, egy fiatal is minden további nélkül megtehet. Vagyis a tanulók jelentős része valójában tisztában van vele, hogy maga is tehet a klímaváltozás hatásainak csökkentéséért, de talán nem tudatosan eléggé.

7. ábra: „Szerinted az alábbiak közül melyikkel lehet a legjobban csökkenteni a klímaváltozás hatásait?” (max. három lehetséges említés, %)

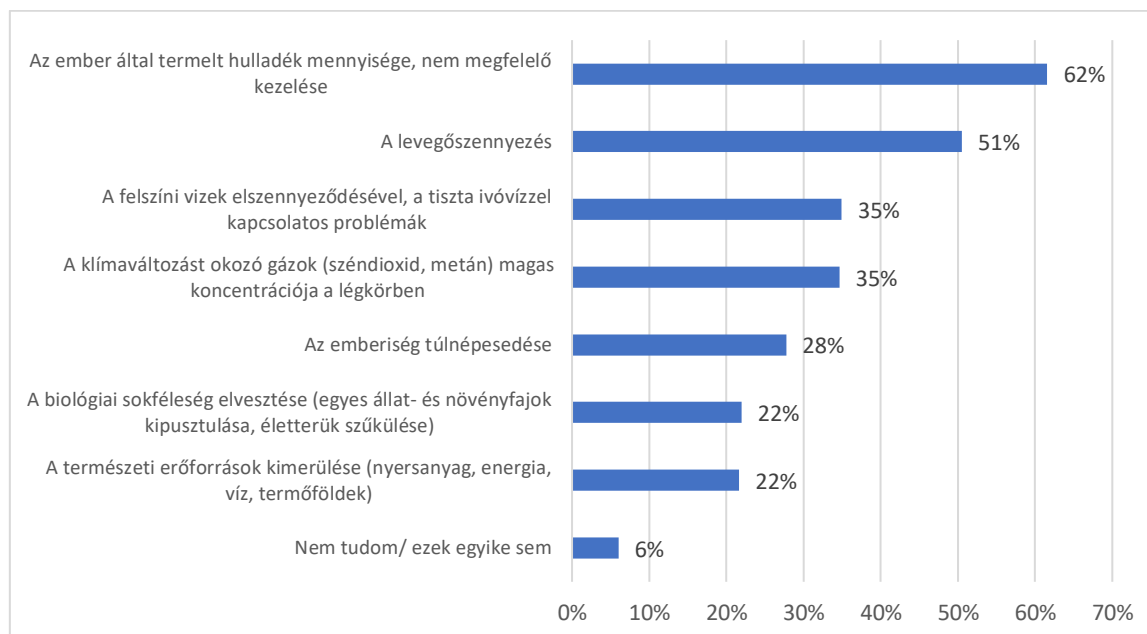

Környezetvédelem

A tavalyi kutatáshoz hasonlóan 2025-ben is az ember által kitermelt hulladék mennyiségét és nem megfelelő kezelését tartják a legtöbben a legégetőbb problémának hét lehetséges környezetkárosító probléma közül. A válaszadók több mint 60 százaléka jelölte meg ezt a témát a három legsürgetőbb probléma egyikeként. Még egy problémát választott ki a kérdőív kitöltőinek legalább fele: a légszennyezést (51 százalék). Jelen kutatásunk egyik kiemelt témáját, a klímaváltozást, pontosabban az ezt okozó gázok magas kibocsátását a harmadik legtöbben említették holtversenyben a vízszennyezéssel (35 százalék). Annak ellenére, hogy kutatásunk előző kérdésblokkja kifejezetten ráirányította a figyelmet az éghajlatváltozásra, valamivel kevesebben nevezték ezt meg a három legfontosabb téma között, mint tavaly (43 százalék) (8. ábra).

Az idei Fenntarthatósági Témahét résztvevői gyakorlatilag azonos arányban nevezték meg az egyes környezeti problémákat azokkal, akik nem vettek részt rajta.

8. ábra: „Mit tartasz a környezettel kapcsolatos legégetőbb problémának?” (max. három lehetséges említés, %)

A környezettel, a természettel kapcsolatosan összesen 15 állítást fogalmaztunk meg a kérdőívben, mindegyikkel kapcsolatban elsődlegesen az egyetértés – egyet nem értés mértékére voltunk kíváncsiak. A válaszok alapján az állítások két nagy csoportra oszthatók: az egyik csoportban a természetre nézve pozitív, annak védelmét, illetve az ember általi veszélyeztetettségét hangsúlyozó állítások állnak. A másikon pedig azok, amelyek az ember természet fölé rendeltségét emelik ki. Előbbiekkel a kérdezettek többsége (54-71 százaléka) ért egyet, utóbbiakkal csak egy kisebbség (22-32 százalék). Ugyanakkor fontos látni, hogy a második csoportba tartozó állítások egyikét sem utasítja el a kérdezettek többsége, ami abból ered, hogy a válaszadók egy jelentős része az egyetértés és egyet nem értés közötti közepes pozíciót választotta. A legnagyobb arányú elutasítást ez a két állítás kapta:

„Az emberek munkahelyeinek védelme fontosabb, mint az környezet védelme.” (49 százalék)

„Az emberiség arra lett teremtve, vagy arra fejlődött ki, hogy uralja a természetet.” (46 százalék)

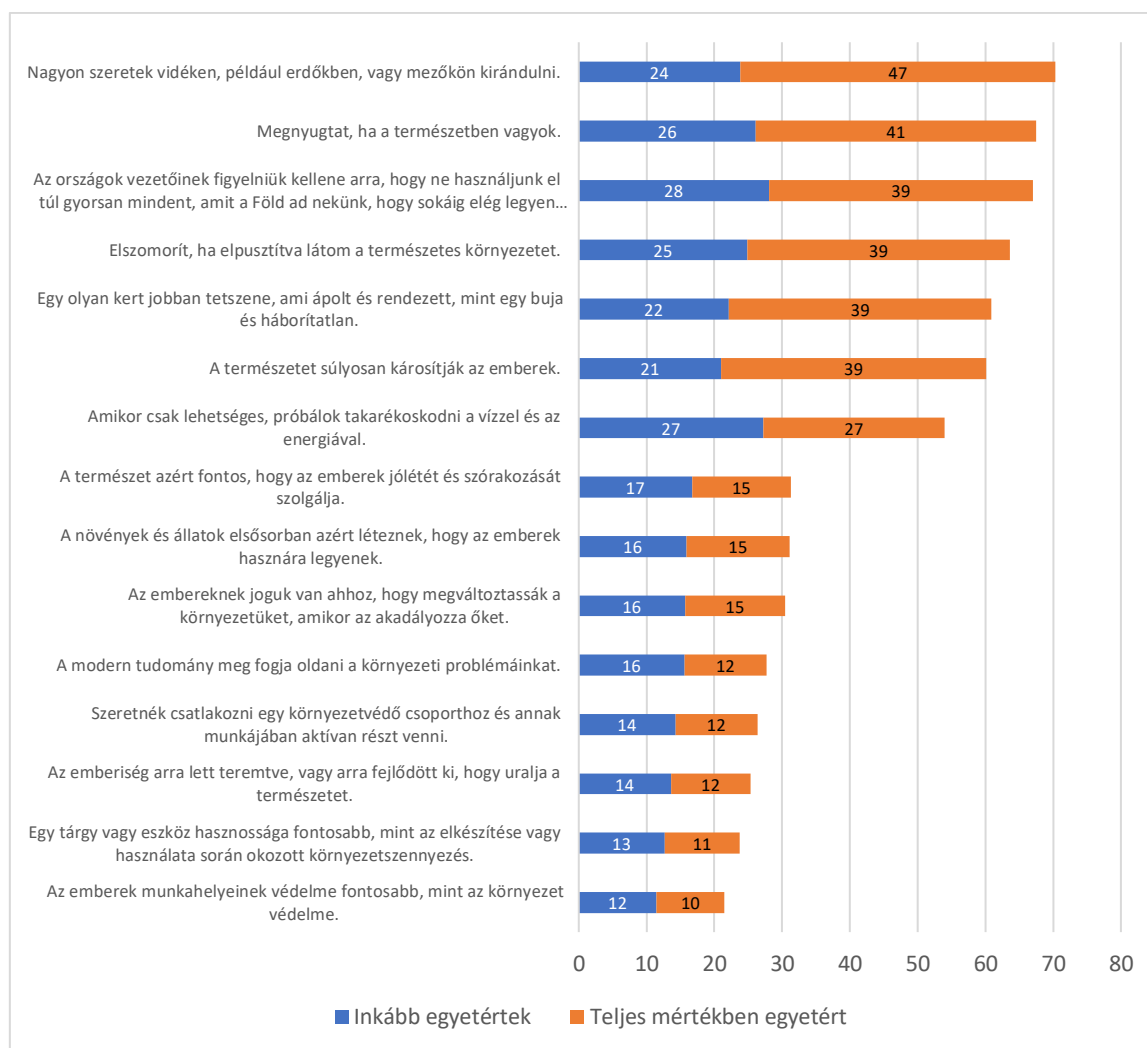
Tartalmilag nem a második csoportba tartozik, de a válaszok megoszlása alapján mégis ide sorolódik még egy állítás:

„Szeretnék csatlakozni egy környezetvédő csoporthoz és annak munkájában aktívan részt venni.”

Mindössze 26 százalék értett egyet ezzel a kijelentéssel, ami ugyanakkor a magyar fiatalok alacsony fokú civil aktivitását tekintve kifejezetten soknak is mondható. Fontos kiemelni, hogy kérdőívünkkel nem a tényleges cselekvést, hanem csak az azzal kapcsolatos attitűdöket tudjuk mérni. Tehát nem állíthatjuk, hogy a fiatalok negyede valóban aktívan be is fog csatlakozni egy környezetvédő szervezet tevékenységébe, csak azt, hogy megvan bennük az erre való hajlandóság.

A pozitív állítások közül az egyén és természet pozitív viszonyára vonatkozóakkal kapcsolatban tapasztalható a legmagasabb fokú egyetértés. (9. ábra)

9. ábra: Környezeti attitűdök (%)

A Fenntarthatósági Témahét résztvevői és a többi tanuló között jellemzően csak kismértékű eltérés mutatkozik az egyes állításokkal való egyetértés tekintetében. Két esetben mondható valamivel jelentősebbnek ez a különbség, mindkettőben a környezet aktív cselekvő védelmére vonatkozó attitűdről van szó. A Témahét résztvevőinek 31 százaléka venne részt aktívan egy környezetvédő csoport munkájában (míg a Témahéten nem résztvevők 18 százaléka), valamint 58 százalékuk ért egyet azzal, hogy „Amikor csak lehetséges, próbálok takarékoskodni a vízzel és az energiával” (nem résztvevők: 46 százalék).

Fenntarthatósági Témahét

Amint a minta összetételénél is említettük, a válaszadók 64 százaléka vett részt a 2025-ös Fenntarthatósági Témahéten. A kérdőívet kitöltő résztvevők körében – a korábbi évekhez hasonlóan – felülreprezentáltak az általános iskolások, valamint a kisebb városokban és falvakban élők (szemben a budapestiekkel), és kis mértékben a lányok.

Az összes kitöltő háromnegyede a korábbi években legalább egyszer részt vett már a Fenntarthatósági Témahéten. Különösen igaz ez az idei résztvevőkre, akiknek 89 százaléka nem első alkalommal tette ezt. (Tavaly pontosan ugyanekkora volt a visszatérők aránya a résztvevők között.) Ugyanakkor az idén a nem résztvevők fele is a korábbi években már legalább egyszer részese volt az FTH-nak. Az idei résztvevők átlagosan 3,6, az idei távolmaradók pedig átlagosan 1,4 alkalommal vettek részt az elmúlt években a Témahéten. Az összes válaszadó 4 százaléka vett részt az összes (kilenc) korábbi Fenntarthatósági Témahéten.

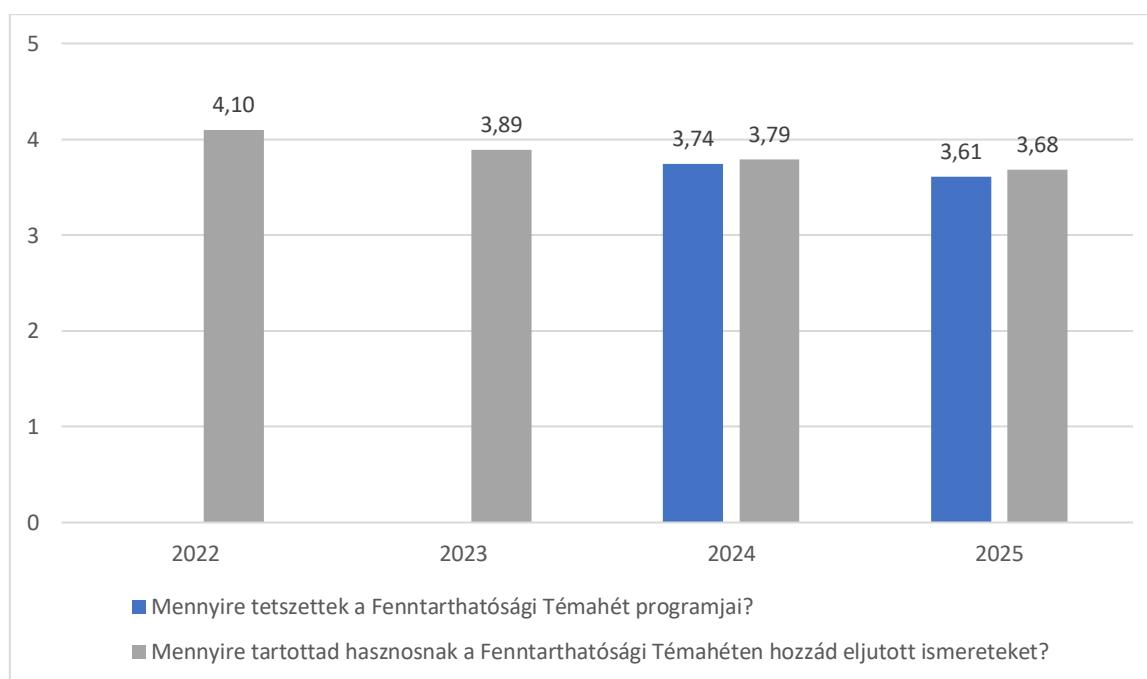
A ZöldOkos Kupa fenntarthatósági versenyen a válaszadók 20 százaléka vett részt idén a saját állítása szerint, a Zöld Föld Kupa fenntarthatósági versenyen pedig 15 százalék. A kérdőívet kitöltők 11 százaléka vett részt mindhárom eseményen.

A középiskolások valamivel több mint kétharmada (69 százalék) nem tanult még a Zöld Föld fenntarthatósági olvasókönyvből, 11 százalékuk korábban tanult belőle, 20 százalékuk pedig jelenleg is használja. Az érettségire adó középfokú képzésben résztvevők valamivel nagyobb

arányban (75 százalék) nem használták még ezt a tankönyvet, mint a szakképzésben tanulók (68 százalék).

A Témahét megítélése a korábbi évekhez hasonlóan idén is többnyire pozitív volt a résztvevők körében, ugyanakkor az értékelések átlagának az utóbbi években megfigyelhető enyhe csökkenése idén is folytatódott. Arra a kérdésre, hogy mennyire tetszettek a Fenntarthatósági Témahét programjai, a kérdésre válaszolni tudók 24 százaléka adott 5-ös, 30 százaléka pedig 4-es osztályzatot. Az ötfokú skálán adott értékelések átlaga 3,61 (tavaly: 3,74), ami az iskolai értékelésben „gyenge jó”-t jelentene. Kifejezetten az átlagosnál jobb (legalább 3,8-as) értékelést az egyes demográfiai csoportok közül tavalyhoz hasonlóan idén is csak a 10-12 évesek körében tapasztaltunk. Ezen belül egyedül a legfiatalabb (10 éves) csoport adott 4-esnél magasabb átlagértékelés (4,17).

10. ábra: A Fenntarthatósági Témahét átlagos megítélése, 2022-25 (1-5 skálák, átlag)³

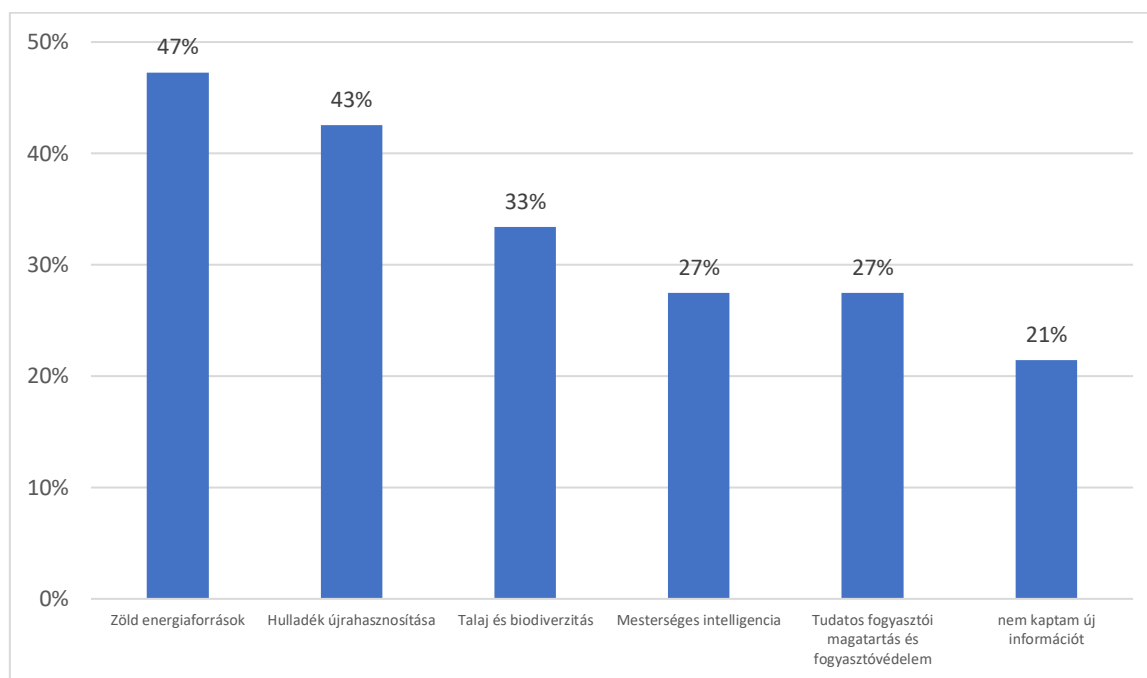
A Fenntarthatósági Témahéten átadott ismeretek hasznosságának megítélése nagyon hasonló a tetszésindexhez: az értékelők 57 százaléka találta teljes mértékben vagy inkább hasznosnak a Fenntarthatósági Témahéten átadott ismereteket. Ez az arány kis mértékben marad el az egy évvel korábbi aránytól (64 százalék), és nagyobb mértékben a két évvel korábbtól (76

³ 2022-23-ban nem szerepelt a kérdőívben a programok tetszésére vonatkozó kérdés.

százalék). Valamivel jobban nőtt tavalyhoz képest a kifejezetten elégedetlenek (1-es vagy 2-es osztályzatot adók) aránya (2025: 13 százalék, 2024: 8 százalék), mint a közepes, azaz sem jó, sem rossz értékelést adóké (2025: 30 százalék, 2024: 28 százalék). Az átadott ismeretek hasznosságának átlagos értékelése 3,68, ami megerősíti a korábban említett enyhe csökkenő trendet.

Idén is igaz az az állítás, hogy akik már több Témahéten részt vettek, azoknak jobban tetszett az ideik, és magasabbra is értékelik az itt szerzett ismeretek hasznosságát, mint akik nem. Akik most először voltak résztvevők, azok átlagos értékelése elmarad a teljes minta értékétől, az ötfokú skálán 3,32 ill. 3,55 volt a tetszés és a hasznosság szempontjából. Ez jelentheti azt, hogy akik többször vesznek részt a Fenntarthatósági Témahéten, azok lehetséges, hogy ezt azért teszik, mert kifejezetten tetszik nekik, és hasznosnak tartják az itt szerzett tudást. De az is elképzelhető, hogy minél több összehasonlítási alappal rendelkezik valaki a korábbi Témahetek kapcsán, annál magasabbra értékeli az idei rendezvényt. És természetesen lehetséges az is, hogy a korábbi évekből főként azok tértek vissza idén is, akiknek inkább tetszett a Témahét (és ennek megfelelően az ideik kritikusabb első résztvevők jó része sem biztos, hogy jövőre újra jelentkezik).

A Témahét hatásának másik fokmérője, hogy a válaszolni tudó résztvevők 48 százaléka úgy véli, a Fenntarthatósági Témahét inkább vagy teljes mértékben segít neki abban, hogy a következő évben környezettudatosan éljen. Ugyanakkor idén először maradt el ez az arány az 50 százaléktól, és az erre a kérdésre adott válaszok is megerősítik az FTH értékelésének lassú romlását (2021: 74 százalék, 2022: 68 százalék, 2023: 61 százalék, 2024: 54 százalék).

11. ábra: „Melyik témában kaptál új információkat a Fenntarthatósági Témahéten?” (%)

A válaszadók közül legtöbben a zöld energiaforrásokkal és az hulladék újrahasznosításával kapcsolatban kaptak érzésük szerint új információt a Fenntarthatósági Témahéten. Ezt a két témát említette a válaszadók legalább 40 százaléka. A Fenntarthatósági Témahét idei kiemelt témái közül (talaj és biodiverzitás, zöldenergia-források, mesterséges intelligencia) némileg meglepő módon az amúgy a legaktuálisabbnak tűnő mesterséges intelligenciáról kaptak a legkevesebben új információt saját állításuk szerint. Megfontolásra érdemes, hogy ez a viszonylag alacsony arány a Fenntarthatósági Témahéten ismerttetett információk aktualitására, vagy inkább a résztvevő korosztálynak a témával kapcsolatos széleskörű tájékozottságára vezethető-e vissza, esetleg mindkettőre.

A Témahét résztvevői közül kb. minden ötödik válaszadó saját állítása szerint nem jutott semmilyen új információhoz a témahét során.